

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverljivost

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. šek. ur. 11.197.

907.
Licealna knjižnica
Strossmayerjeva ulica, II. drž. gimn.
Ljubljana

Resolucije II. kongresa UJU

sprejete dne 7. avgusta 1923 v Ljubljani.

JEDINSTVO OSNOVNE NASTAVE U NAŠOJ DRŽAVI.

Učiteljstvo sabrano na drugom kongresu UJU 7. avgusta 1923 v Ljubljani izjavlja: Nastava i vaspitanje narodne omladine u osnovnim školama treba, da se izvodi po jednom opštem nastavnom planu i programu, koji bi vrijedio za cijelu državu i služio opštim interesima države i naroda vodeći prirodno i iz pedagoških razloga o. specialnim potrebama i osobinama kako pojedinih krajeva tako i pojedinih dijelova našega naroda. Nastava iz nacionalne grupe nastavnih predmeta naročito iz materinskog jezika, narodne historije i geografije treba, da pomaže upoznavanje svijtu zavičaja prijeći na upoznavanje šire otadžbine, prirodnih ljepota svih naših krajeva i najznatnijih momenata narodne prošlosti kao i upoznavanje produkata naše nacionalne kulture, koji će buditi nacionalna osjećanja, svijest po jedinstvu i solidarnosti svijtu djelova našega naroda.

VIŠE UČITELJSKO OBRAZOVANJE.

Naši nacionalni i državni interesi zahtjevaju izgradnju naše narodne kulture, koja može, da se izgradi samo onda, ako nam omladina bude vaspitana prema savremenim tekovinama pedagoške znanosti.

Takav vaspitni i obrazovni rad, mogu da sprovedu oni narodni učitelji, koji imaju za to potpunu strukovnu spremu.

Zbog toga drugi učiteljski kongres UJU zborujući dne 7. avgusta 1923 u Ljubljani iznosi pred merodavne faktore zahtjev na minimum učiteljskog obrazovanja. Svaki onaj, koji hoće da bude narodnim učiteljem, treba da ima ovu spremu:

Nižu srednju ili potpunu građansku školu.

Učiteljsku školu pa tri ili četiri godine visoke pedagoške škole ili učiteljske akademije.

Visoka pedagoška škola ili učiteljska akademija je u rangu fakulteta. Konačna diploma ove škole usposobljava kandidata za učitelja osnovnih, građanskih, učiteljskih škola, višjih pedagoških škola in školskih inspektora. Napredovanje u službi vrši se na osnovi lične sposobno-

sti, savjesnosti i marljivosti. Ustav učiteljske škole: Visoke pedagoške škole i učiteljske akademije uredit će g. Ministar Prosveta u dogovoru sa stručnjacima koje će odrediti UJU.

Viša pedagoška škola u Zagrebu neka se odmah preuredi u smislu ove resolucije, a neka se odmah uredi takove škole i u Beogradu i Ljubljani, a dalje po potrebi i u ostalim većim centrima naše države.

PRAVNI I MATERIJALNI ZAHTEVI UČITELJSTVA.

1. Pravni i materijalni položaj učiteljstva zakonom o činovnicima građanskog reda nije regulisan onako kako zahtevaju opšti državni interesi i ideja kojoj su učitelji stajali i kojoj će stavljati na raspoloženje sve svoje umne i fizičke sile. S obzirom na to zahtevamo:

a) da se nov zakon u narodnim školama za celo kraljevstvo što pre donese;

b) da se tim zakonom reguliše pravni i materijalni položaj učitelja u odnosu prema ostalom činovništvu te da se učitelji po svojoj izredno teškoj službi i svojim kvalifikacijama uvrste u sve kategorije druge grupe;

v) da se učitelji na početku svoga službovanja postavljaju ukazom;

g) da se učiteljima preda u ruke staranje i odgovornost za školu u tom smislu i oslobode uticaja neodgovornih a često i nepismenih faktora;

d) da se udate učiteljice za učitelje i državne činovnike u svima svojim dohodcima izjednače sa učiteljima, jer je to zahtev morala i socijalne pravde;

dž) da se učitelji(-ce) u pogledu dodatka na skupoću u celoj kraljevini bez obzira na mesto službovanja, to jest kako u gradu tako i na selu, izjednače a da im dodatak na skupoću bude jednak sa dodatkom činovnika svih grupa i kategorija;

e) da se u interesu učiteljskog ugleda za privremene učitelje postavljaju samo ona lica, koja su redovno svršila učiteljsku školu, a nedostaje im samo učiteljska matura;

ž) protivni smo stvaranju mogućnosti, da se u učiteljske redove uvrste ljudi, koji nemaju potrebnu stručnu spremu;

z) da se školski nadzornici postavljaju samo na predlog glavnog prosvetnog saveta a ne po želji pojedinih političkih ličnosti kako bi se taj položaj održao na potrebnoj visini;

i) da se učiteljima, koji su u penziji ili će biti penzionisani pre stupanja na snagu činovničkog zakona, kad već podpadaju pod sve pravne dužnosti i disciplinsku odgovornost toga zakona, u ime čovečnosti i pravde osigura i materijalna strana po istome zakonu;

j) da se dodaci upravitelja škola regulišu zakonom o narodnim školama za celu zemlju jednako i da jim se za tu funkciju odredi primerna u mirovinu uračuniva nagrada;

k) da izdržavanje narodnih škola preuzme na sebe država, kako bi se podizanje i izdržavanje škola omogućilo i najsiromašnijim krajevima;

l) da se član 33. izmena i dopuna zakona o narodnim školama u punoj meri primeni na učitelje van teritorija Srbije, Črne gore i Vojvodine;

lj) da se pri regulisanju dodatka zakonom o dodacima na skupoću unesu dodaci učiteljica ženskog ručnog rada i zadržavanja, i da se one uvedu pod odredbe člana 5. i 6. toga zakona tako, da po članu 22. dobiju pravo na stanarinu, koju sada nemaju a koja jim po njihovoj spremi i izpitima punopravno pripada.

2. Da se javna bezbednost u krajevima južne Srbije osigura, kako bi se prosvetavanje u tom kraju što intenzivnije provodilo, a da se učiteljima na službi u tome kraju, koji žive i rade u izuzetno teškim i po život opasnim prilikama dade nagrada na težku službu u 50% do-

dati. Učitelji ovih učiteljskih dužnosti poginu ili su već poginuli, bez obzira koliko godine službe imaju; da se učiteljima na službi u južnoj Srbiji da besplatna vožnja železnicom bar dva puta u godini; da se svaka godina tamo provedena računa u dve godine za penziju. A da se učiteljima, koji provedu bar tri godine u tim krajevima daje prvenstvo u odabiranju mesta u ostalim krajevima naše otadžbine.

3. Treći kongres UJU žaljenjem konstatuje nepravde učinjene nacionalnom učiteljstvu u Hrvatskoj i Slavoniji a naročito članovima UJU i traži od merodavnih faktora, da se još u toku ovih ferija poprave sve nepravde učinjene članovima UJU i da se za buduće spreče takovi slučajevi, a prosvetna politika u osnovnom školstvu u Hrvatskoj i Slavoniji da se provodi više prema državnim i nacionalnim interesima, a ne po razlozima koji su često u suprotnosti s njima.

4. Da se učiteljima, aktivnim in penzionisanima, izdaju permanentne legitimacije za povlašćenu vožnju na državnim železnicama i parobrodima bez ograničenja.

NACIONALNI PRAVAC.

Jugoslovensko učiteljstvo nastojati će, da se ideja i zadaća Jugoslovenske Matice čim više proširi u masi narodnoj; manifestira za neodrešenu braću i protestira protiv krivica, koje joj se čine na školskom polju. Poziva učiteljstvo, da poradi čim intenzivnije u smislu delovanja Jugoslovenske Matice.

Stališće ministra prosvete g. M. Trifunovića k resolucijam kongresa UJU.

Izvršni Odbor UJU je takoj po prihodu u Beograd dne 12. avg. izročil g. ministru prosvete resolucije III. glavne skupštine in II. kongresa UJU.

G. minister je pazno poslušal izvajanja in je izjavil, kakor poroča »Narodna Prosveta«, sledeće:

Projekat zakona o narodnim školama, koji je bio na pregledu kod Ministra za Konstituantu, vraćen je s neznatnim primetbama Ministarstvu Prosvete i on će ga prvih dana skupštinskog sastanka uputiti Narodnoj skupštini. Pored zakona o Narod. školama pred Zakonodavni

Odbor biće izneta cela serija novih prosvetnih zakona: Zakon o Univerzitetu, Glavnom Prosvetnom Savetu, Učiteljskim školama itd.

Time će biti izvršena unifikacija prosvetnih zakona i otpasti sve one teškoće koje proizilaze iz nejednakog zakonodavstva.

Odnosno Uredbe o činovničkim platama G. Ministar je izjavio, da će nastojati na tome, da učitelji prema svojim godinama službe budu raspoređeni u sve grupe II kategorije zaključno sa prvom i veruje da će u tome uspeti. Isto tako

LISTEK.

Večerne prireditve ob kongresu UJU v Ljubljani.

Pozdravni večer v Zvezdi.

Med dopoldansko sejo Glavnega Odbora in popoldansko delegacijsko sejo v nedeljo 5. avgusta so prispeli glavni udeleženci v Ljubljano, tako da je bil ob 7. uri zvečer restavracijski vrt Zvezde že nabito poln. Žal, da je bil vrt premajhen za toliko številno gostov in so celo vnanji gostje morali odhajati radi pomanjkanja prostora.

Ob zvokih orkestra se je razvil prav animiran pozdravni večer, kateremu je bil glavni namen medsebojno družabno in stanovsko spoznavanje udeležencev kongresa, v čemer je bil dosežen popoln uspeh.

Posebno pozornost je vzbujal pri vnanjih gostih kvartet Kozina in delni Matični zbor pod vodstvom tov. Ferda Juvanca. Oba sta žela burno priznanje s strani udeležencev, kvartet Kozina je bil pa predmet naravnost frenetičnega aplavza in je dosegel svoj višek pri Koroških narodnih, tako da je občinstvo ponovno zahtevalo ponavljanje posameznih pesmi in ponovni nastop kvarteta.

V nadaljnjih kongresnih dneh smo imeli priliko čuti zelo laskave izjave o tem večeru.

Sokolska prireditve na Taboru.

Bratski ljubljanski sokolski župi sta priredili na čast udeležencem kongresa dne 6. avgusta ob 7. uri zvečer na letnem telovadišču »Sokola I.« na Taboru veliko javno telovadbo.

Na sporedu so bile sledeče točke: Župa Ljubljana I.: 1. moška deca: proste vaje; 2. ženska deca: proste vaje; 3. članice: vaje s kiji; 4. moški naraščaj: proste vaje; 5. člani: proste vaje; 6. Sokol Ljubljana II. moški naraščaj: petnajstorična; 7. Župa Ljubljana in Ljubljana I.: orodne vaje; 8. Sokol Ljubljana, ženski naraščaj: proste vaje; 9. Sokol Šiška moški naraščaj: vaje z batonom; 10. Župa Ljubljana: jubilejne proste vaje članov in članic; 11. Sokol Ljubljana, moški naraščaj: koračnica iz opere Carmen; 12. Sokol Ljubljana, članice: vaje s snežnimi kepami; 13. Sokol Ljubljana, moški naraščaj: Naprej!; 14. Sokol Ljubljana, moški naraščaj: vaje z gorečimi kiji.

Prireditveni odsek kongresa UJU je oskrbel, da je bil ves prireditveni prostor odet v svečano obleko ter je bil prav okusno, primerno tej priliki prirejen. Isti odsek je izdal okusno izdelane lepake, ki so po mestu na ulici in v javnih prostorih, restavracijah, kavarnah itd. oznanjali občinstvu prireditve. Na prostoru so bili posetnikom na razpolago še posebni programni letaki. Reditelji so bili točno na svojih mestih, tako da je v kljub silnemu navalu vladal vzoren red.

Tabor je bil nabito poln, tako da so udeleženci morali zavzeti celo prostore pod tribunami tik do telovadišča in še vedno so prihajale nove trume ljudi. Pestra je bila slika iz tribuna na tja venec občinstva krog telovadišča, med katerim so se nahajali zastopniki učiteljstva iz vse države.

Telovadba je napravila — kakor smo imeli osebno priliko spoznati ob razgovoru — na zastopnike učiteljstva izredno globok utis. Vodili so jo osebno naši priznani sokolski prvaki bratje Ambrožič, Murnik in Vidmar, s preciznim sodelovanjem priznane muzike dravske divizije pod osebnim vodstvom g. kapetana dr. J. Čerina. Teško je oceniti nastope in dati čemu prvenstvo, kajti od impozantnih nastopov župe I. so se utisi stopnjevali od naraščajske petnajstorične, preko ljubkih vaj ženskega naraščaja in članic, vaj z batoni, koračnice iz Carmen in najefektnjših vaj s sneženimi kepami, »Napreja« in vaj z gorečimi kiji.

Po telovadbi je postal prostor pravi čebeljak. Razvila se je animirana zabava ob zvokih godbe. Paviljoni so točno ustrezali zahtevam občinstva, umetalni ogenj je naznanjal premembo programa, oglašali so se kvarteti in zbori, narodne noše so vzbujale pozornost južnih gostov, povsod si pa opazil tov. brata Ljubo Dermelja, ki je z njemu lastno agilitetjo zastopal prireditveni in rediteljski odsek. Točno ob 11. uri je pod vodstvom tov. F. Juvanca zadonelo s tribuna »Buči, buči morje Adrijansko...«

Koncert »Glasbene Matice«.

Pevski zbor »Glasbene Matice« je priredil na čast udeležencem kongresa v torek 7. avgusta ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela »Uniona« slavnostni koncert.

Na sporedu so bile sledeče točke: Anton Lajovic: »Pastirčki«, »Kroparji«, »Lans«, »Zeleni Jurij«, Ples kralja Matjaža, št. II. Dr. Gojmir Krek: »Tam na vrtni gredi...« Oskar Dev: »Svatha na poljani«, Dr. Schwab: »Zdrava, Marija!« Emil Adamič: »Mlad junak po vasi jezdi«, »V snegu«, »Zlato žito«, »Če ti ne boš moj«, »Ne maram tebe«, Matej Hubad: »Je pa davi slanica pala. (Slovenska narodna), »Škrjanček poje, zvrzoli«, »Gor čez jezero«, »Bratci veseli vsi!«, »Pod oknom«, Stanko Pirnat: »Na Gorenjščem«, Emil Adamič: »Po vodi plava«, Matej Hubad: »Prišla je miška«.

Koncertna dvorana je bila slavnostno okrašena, za kar gre vse priznanje prireditvenemu odseku in duši istega tov. Ljubo Dermelju. Dvorana je bila že pred pričetkom nabito polna, žal, da je bila tudi premala in niso dobili vstopa vsi tovariši in tovarišice, drugemu občinstvu je pa ostal koncert sploh nedostopen, ker je bil brezplačen in namenjen samo gostom.

Posebno pozornost so vzbujale tovarišice v narodnih nošah, ki so zavzele prostor na balkonu za in ob straneh pevskega zbora.

izjavljuje da je stekao uverenje o potrebi izjednačenja podatkih učiteljskega u pogledu dodatka sa nevezanim i založice se da se dosadnja nepravda u tom pogledu što pre odkloni.

Usvaja gledišče učiteljstva da se školski nadzorniki postavljajo po salslanju Gl. Prosvetnog Saveta i u tom pogledu preduzeče nužne korake.

Odnosno učiteljstva u Hrvatskoj izjavljuje da je to problem državne politike u kojoj je usvojeno gledišče da ne treba ići u krajnosti i isključivosti i da odklanjanjem toga treba uticati na stalozavanje nezadovoljstva. On je sve slučajeve za koje se uverio da imaju partijskih primeča popravio, a i u buduće vodiče računa o zahtevima Udruženja.

Stanje prosvete u Južnoj Srbiji zahteva naročitu pažnju i velike žrtve. On pojmia položaj tamošnjih učitelja koji, su lišeni svih uslova potrebnih za život kulturnog čoveka, i kao prvi korak za stvaranje povoljnijih prilika za njihov život i rad jeste podizanje modernih školskih zgrada u tamošnjim selima što država mora sama pomoći.

Pedagoška akademija ali fakulteta?

(Nekaj odgovora na članek tov. V. Modrinjaka.)

Na kongresu UJU se je v zvezi s problemom učiteljske izobrazbe razpravljalo tudi o vprašanju višje pedagoške šole in reorganizacije učiteljske.

Jasno je, da ta vprašanja v tem smislu, kakor so se nedavno razmotrivala v »Prosveti«, za nas ne obstojajo — za nas, to je za vse one, ki učiteljska kot splošna obrazovališča za učiteljski naraščaj odklanjajo in enako tudi višje ped. šole, kakor jih zamišlja ministrska naredba iz leta 1920. Po tej naredbi bi služile te šole trojnemu namenu: kot fabrike za pedagoške mandarine, za »profesorje« na učiteljskih in za »višje« učitelje na meščanskih šolah. Za nas ni sporno, da bi pomenila taka višja pedagoška šola v našem šolstvu korak nazaj in bi v protislovju z našim prizadevanjem ustvarjala nove kategorije učiteljstva. Zato moramo izjavo profesorskega zbora filozofske fakultete v Beogradu, ki se obrača proti tem višjim pedagoškim šolam, v nekem oziru celo pozdravljati. Seve je treba priznati, da je s širšega državnega vidika ves problem manj enostaven kot z ožje slovenskega, vendar razsoden človek ne more od nas zahtevati, da bi svoje zahteve v nazadnjaškem smislu prikrojili razmeram v drugih pokrajinah, ker to ne bi bilo v interesu celokupnega šolstva. Stvar zakonodaje je, da unese v zakon za prehodno dobo tudi prehodne določbe. Pota do cilja pa si ne pustimo zagraditi. V načelnih vprašanjih ne smemo popuščati in tov. Modrinjak, ki je brez dvoma pogumen mož, ne sme poguma tudi drugim odrekati. Niti z daleka mi ne prihaja na um, da bi delal komurkoli katerekoli koncesije iz drugih kot iz zgolj stvarnih razlogov. Vseeno sem tov. Modrinjaku hvaležen, da je odločno zagrabil problem pri onem koncu, kjer mu utegnemo priti najprej do živga.

Modrinjak odklanja pedagoško akademijo in hoče, da prevzame posebna pedagoška fakulteta obrazovanje vsega

Na pitanje o V. P. Školi, G. Ministar je izjavio da će se ta škola ukinuti. Tom prilikom G. Ministar je pročitao Izvršnom Odboru mišljenje univerzitetskog saveta o prijemu učitelja na Univerzitet koje je po učitelje negativno, a uporedo sa tim mišljenjem i odvojeno mišljenje univerzitetskog profesora g. Brane Petronijevića, koji traži otvaranje pedagoškog odelka na Univerzitetu i na suprot mišljenju univerzitetskog saveta traži: da se na taj odelak samo i jedino primaju učitelji, a nikako svršeni maturanti srednje škole. Izjavljuje da se s ovim mišljenjem slaže, da je i on za prijem učitelja na Univerzitet i da će učiniti sve da taka odredba uđe u zakon o Univerzitetu. Radi toga učiniće nov pokušaj da za ovo gledišče zadobije profesorski savet Univerziteta.

Povodna ovoga Izvršni Odbor je obavestio G. Ministra o odlukama učiteljskog kongresa u pogledu višeg učiteljskog obrazovanja koje predstavljaju mišljenje učiteljstva po ovom pitanju. Time je ovaj razgovor završen.

učiteljstva, da, on naravnost svari pred polovičarsko rešitvijo vprašanja.

Ako bi šlo za tezo — antitezo: samostojna akademija ali fakulteta, bi moral priznati, da je njegova skrb kolikor toliko utemeljena, a v našem slučaju gre le bolj za besedo kot za stvar. Ni take važnosti, ali nosi inštitucija, ki ima nalogo obrazovati učiteljstvo, ime akademija ali fakulteta, ampak odločilno je, ali je samostojna, ali del univerze.*

Zakaj se nisem zavzel naravnost za pedagoško fakulteto? Pedagoška fakulteta, ki bi zaslužila to ime, nikakor ni tako enostavna stvar, kakor si jo utegne ta in onj predstavljati. Kot samostojen del univerze bi morala imeti tudi svoj profesorski zbor, docenture za razna specialna področja obširne pedagoške vede. Razen za sistematično in historično pedagogiko bi morala biti preskrbljeno tudi za praktično pedagogiko in za tehnično-umetniške stroke. Za druge znanstvene stroke bi morala vseeno še skrbeti filozofska fakulteta, ker pedagoška ne more imeti svojega slavista, zgodovinarja, geografa, kemika itd. Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da je poklicna izobrazba učiteljev glede svoje vsebine in naloge kolikor toliko sporna zadeva in mi sami še nismo opredelili v tem pogledu svojega stališča. Upam, da bomo ineli pogum, da tudi nekaj svojega, izvirnega unesemo v ideal učiteljske izobrazbe, kakor so ga zasnovali drugod.

* Ako ne bi združevali z besedo »akademija«, »akademski« nek program, bi bilo bolje, da bi naše bodoče obrazovališče imenovali kratko »pedagoška šola«, vsaj dotlej, da je ne bi smeli z vsem pravom nazivati fakulteto. Izgubiti bi se morali vsem nazivom, ki kakor »višja« in »visoka« pomenijo neko razredovanje šol po rangi, česar res demokratični narodi, kakor Amerikanci in Angleži ne poznajo. (Primerjal: Dr. Turle, Načrt osnove »Visoke« škole za razvitek pedagogike in odgoj pedagoga.)

Udeležencem je bil na razpolago program in besedilo pesmi, za kar so se posebno zanimali vnaniji tovariši in tovarišice.

Mešani zbor »Glasbene Matice« je nastopil burno pozdravljen točno ob 8. uri. Koncert je vodil osebno kons. ravnatelj in koncertni vodja g. Matej Hubad. Zbor je izvajal bisere naše moderne literature in najlepše naše narodne pesmi. Zbor je žel za svoje izvajanje burno priznanje. Vkljub neznošni vročini je absolviral svoj dolg program precizno in brezhibno, ne da bi pevci in pevke v pavzi zapustili oder.

Po dr. Švabovi: »Zdrava Marija«, je deputacija sestojeca iz Slovenke, Srba in Hrvata poklonila ravnatelju g. Hubadu lorovov venec s trakovi, z napisom »Mojstru Hubadu — Kongres UJU«. Enako je prejel lorovov venec pevski zbor »Glasbene Matice«, solistinja ga. Počivalnik-Vohinčeva pa Šopek.

Pevski zbor »Glasbene Matice« je nagovoril pred poklonitvijo predsednik UJU tov. Milutin Stanković, nakar se mu je zahvalil predsednik pevskega zbora »Glasbene Matice« g. Skalar. Nepopisen je bil prizor, ko se je iz balkona vsulo morje cvetic na zbor in na južne bratske goste.

Iz vrst kongresnih udeležencev iz Srbije in Hrvatske smo čuli, da je bil kon-

cert krona umetniškega užitka ob kongresu.

Koncert in telovadbo moramo tudi mi označiti kot dvoje najvažnejših kulturnih prireditev ob kongresu, ki sta izpopolnjevali namen in delo kongresa samega.

Komers.

Po koncertu »Glasbene Matice« je priredil kongresni odbor Glavnemu Odboru UJU in zastopnikom pokrajinskih odborov UJU na verandi restavracije Zvezda komers, kateremu so prisostvovali tudi lokalni oficijelni zastopniki korporacij itd.

Pri komerzu je svirala muzika dravske divizije pod osebnim vodstvom kapetana g. dr. J. Čerina. Komers je izpadel sijajno in je bila režija izvedena v čast restavraterju g. Krapežu.

Oficijelni del nagovorov je otvoril predsednik UJU tov. Milutin Stanković, ki je nazdravil Nj. Vel. kralju Aleksandru, kot vodji velikih činov za osvoboditev in ujedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev in kot poroku, da se bo to ujedinjenje izvedlo do kraja. Muzika dravske divizije je zasvirala »Bože pravde« in hkrati je bil ves restavracijski vrt poln burnih prirsčnih ovacij na kralja.

Temu so sledile oficijelne zdravice, iz katerih vseh se je vlekla rdeča nit

Pedagoška fakulteta se potemtakem ne da čez noč ustvariti, kar priznavajo tudi najvnetejši njeni zagovorniki. Vidim torej za enkrat samo dve poti, ki vodita do cilja: ali kolikor toliko samostojen akademski inštitut, v nekaki personalni uniji z univerzo, ki bi se polagoma razvil v pedagoško fakulteto,* ali pa filozofska fakulteta, na kateri bi se ustanovil poseben pedagoški oddelek. Za eno in za drugo imamo že zglede v Nemčiji.

Priznati moram, da se nisem mogel odločiti za propagiranje drugega načina rešitve našega problema.

Pomisleki proti filozofski fakulteti kot obrazovališču za ljudskošolsko učiteljstvo so načelnega in praktičnega značaja.

Nisem med onimi, ki bi hoteli pri učiteljskem obrazovanju uveljaviti izključno le praktične pedagoške vidike, ki bi znanstvenim strokam odmerjali le toliko prostora, kolikor to zahteva obvladavanje snovi za prakso, ker končno je treba za spoznavanje in samostojno izbero kulturnih vrednot obrazovalnega in vzgojnega pomena vendar nekoliko temeljitejšega strokovnega znanja in vsaj v eni stroki bi kazalo, da bi segel vsak učitelj malo bolj v globino, da ne bi ostal povsod polovičar, a vendar si predstavljam naše bodoče obrazovališče nekoliko drugače kot je univerza — vsaj v luči kritike njenih poznavalcev. Njene dvojne naloge: gojiti vedo radi vede in pripravljati slušatelje za njih bodoči poklic pač ni lahko spraviti v sklad — zlasti ne na filozofski fakulteti. Ni dvoma, da je treba na bodočih naših obrazovališčih čim ožje zveze znanosti z življenjem. Naša naloga ne more biti, da gojimo znanost s samostojnim raziskavanjem, naša naloga je prak-

* Najrazboritejši nasprotnik pedagoških akademij in zagovornik pedagoške fakultete, prof. Kühnel sam priporoča to pot. Kutzner, na katerega se Modrinjak sklicuje, navaja v svoji brošuri kot enega najtehtnejših argumentov proti pedagoškim akademijam in za pedagoško fakulteto, da mora pedagoška veja imeti neke mesto za strogo znanstveno proučevanje in svoboden znanstven razmah, kar se mu zdi samo na univerzi mogoče in sicer samo v zvezi teorije s prakso. (Glej medicinsko fakulteto!) Tej potrebi pa lahko ustreže tudi filozofska fakulteta, ako ima svoj pedagoški oddelek, semlnar in vadnico. (Glej Jeno!) Modrinjak nadalje opozarja na Reichsvolkschulkonferenz l. 1920. v Berlinu, ki je brez dvoma doslej najučinkovitejša manifestacija za našo zahtevo po akademski izobrazbi. Vendar do glasovanja v plenumu ni prišlo, dasi so se razen enega, vsi govorniki izrekli za ta naš postulat. Pri glasovanju v odseku, kjer so daleko prevladovali visokošolski in srednješolski profesorji, se je izjavila ogromna večina proti samostojnim akademijam kot izključnim obrazovališčem za ljudskošolske učitelje, večino pa je našel predlog, naj bodo dopustne poleg drugih visokošolskih uredb tudi take akademije za izobrazbo vsega učiteljstva — tudi srednješolskega. Z 29 proti 26 glasom se je izrekel odsek proti pedagoškim fakultetam. Sprejet pa je bil predlog, da se naj pritegnejo filozofske fakultete poleg drugih inštitucij v te namene. Velika večina se je izrekla za to, da se v tesni zvezi z obstoječimi visokimi šolami ustanovijo posebni pedagoški inštituti za izobrazbo ljudskošolskega učiteljstva.

tično-vzgojna. Duh, ki bi naj vladal v bodoči učiteljski šoli, mora biti duh znanstvene delovne zajednice, kjer stopa predavanje, snov v ozadje, duh, ki usmerja vse mišljenje v pedagoško smer in trajno upliva na značaj bodočega vzgojitelja, ki podčrtava »kulturo človeka napram kulturi snovi.« Pogosto se povdarja, da tudi za profesorski naraščaj na srednjih šolah ne bi škodilo nekaj reforme v izobrazbi, proč od pretiranega intelektualizma k pedagoškemu mišljenju, nekaj reforme v praktično smer, a zdi se mi, da ni naša stvar, da bi drugim svoje nazore usiljevali in zahtevali, da bi se filozofska fakulteta preobrazila nam na ljubo v zgorajšnjem smislu. Računati moramo z zelo starimi tradicijami univerz, a tudi z dejanskimi točkami. Nismo v Ameriki, kjer se praktičnim potrebam brez pomislekov lahko in hitro ustreže. Nečemo pa tudi, da bi bili naši slušatelji na univerzi morda neljubi gostje. Želimo, da bi naši univerzitetni profesorji z veseljem sodelovali pri reševanju naše ga vprašanja in pri obrazovanju bodočega ljudskošolskega učiteljstva. Ne smemo končno omalovaževati, da nam je treba gotove svobode, da si svoje bodoče obrazovališče izgradimo po lastnem zamisleku. Tudi naša poklicna šola imej poleg ožje svoje naloge še drugo širšo, postani torišče resnega poučevanja vseh narodnih življenjskih in kulturno-vzgojnih vprašanj, prava kulturna akademija in narodni pedagogij. Nekaj mož Krekovega duha bi si želel na njej kot učitelje.

Težko si je predstavljati tako inštitucijo v okvirju filozofske fakultete, pač pa si jo lahko zamislimo kot kolikortoliko samostojen inštitut (akademijo), ki bi mu bila na razpolago vsa obrazovalna sredstva, s kojimi univerza razpolaga (knjižnice, zbirke, laboratoriji) in na katerem bi preko tesnega fakultetnega okvirja sodelovali vsi profesorji, ki bi jih veselili ta novi delokrog. Prepričan sem celo, da si univerza ne bo dala vzeti iz rok duhovnega vodstva take inštitucije s tako važnimi občenarodnimi vzgojnimi nalogami. V skromnem obsegu se da ta načrt takoj izvesti, dočim bi morali na pedagoško fakulteto še dolgo čakati. V bistvu zahtevam torej prav isto kot tov. Modrinjak, da se namreč naše obrazovanje vrši na univerzi, le da ne zahtevam nekaj, kar izgleda nekoliko utopično in kar bi utegnili zadeti na odpor pri onih, na kojih prostovoljno sotrudištvu računamo. Ako smo si torej glede stvari edini, se ne bo težko glede imena pobotati.

Važnejši od vsega je, da je to, kar hočemo, realno zamišljeno, v svoji osnovi zdravo, da je možen nadaljni razvoj, postopna izgraditev idealnega načrta, ki ga na mah seve ne moremo uresničiti. Ker pa vemo, da nam je pot do cilja tako dolgo zagajena, ko obstoja sedanja separacija učiteljskega študija, ko obstojajo za splošno obrazovanje učiteljskega naraščaja posebne šole, velja naš prvi boj učiteljskem. Vemo, da bo ta boj še dolg in trdovraten. Če v tem boju uspeimo, dosežemo tudi vse drugo, drugače pa ostane vse govorenje in pisanje o akademski izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva brezplodno.

toge in volje do osvoboditve še neodrešenih bratov.

Člani kongresnega odbora so medtem spremljali posamezne goste, med njimi zastopnika češkega in slovaškega učiteljstva g. Adolfa Obsta in M. Oriška na kolodvor, ker so odhajali v domovino.

IV. D.

Požegarju k 60 letnici.

V prijazni vasi Gederovci v Prekmurju — ob glavni cesti, ki spaja Murško Sobotu z avstrijsko Radgono, — tam živi in deluje znan naš tovariš, pedagoški filozof, g. Avguštin Požegar. Prijazen je ta kraj, prijazna je dvorazredna državna šola ob glavni cesti z lepo obdelanim vrtom tik bistrega potoka, prijazna pa je tudi mlada obitelj našega Požegarja, ki je obhajal dne 13. avgusta 1923 60 letnico svojega rojstva, h kateri mu vsi obilni tovariši, znanici in prijatelji, bodisi moškega ali ženskega spola, prav iskreno čestitamo. Tovariš Požegar je prišel v Prekmurje pred 3 leti in se počuti tukaj vsled gori navedenih »prijaznih« momentov kljub vsem neprilikam življenja v diogenjski skromnosti in zadovoljnosti povsem srečnega in takorekoč pomlajnega.

Deloval je poprej dolga leta v Žitečki vasi v mariborskem okraju, kjer je bil

istotako kakor tukaj ne le pri tovariših in tovarišicah, marveč tudi pri drugi inteligenci čislana in priljubljena osebnost. Koliko resnih, pa tudi s humorjem natripanih govorov je poteklo iz njegovih ust na raznih zborovanjih in tovariških sestankih! Mnoga leta je bil predsednik mariborskega učiteljskega društva ter zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu. Z besedo in pisavo je znal vzpodbujati učiteljstvo k marljivemu delovanju, k edinstvu in narodnosti, — ker vse to je bilo pod Avstrijo nujno potrebno.

Iz Žitečke vasi je v produktivnih letih 1904—1911 zalagal naš »Popotnik z jednatimi pedagoško-filozofskimi spisi, kakor: »Prosveta«, »Preveč ne bo nikdar!«, »Vplivi dušnih pretresov pri domači in javni odgoji«, »Laž in resnica«, »Otroci, odgojevatelji odrastlih«, »Zbor-duša«, »Telesni siločut in njegova higijena«, »Je-li kazen odgojno sredstvo?«, »Idealizem in realizem«, »Svobodna beseda o svobodni metodi« i. dr.

Ta leta so bila za istino najplodovitejša, vendar bi se motili, misleči, da se je naš Požegar v Žitečki vasi iztrošil. Nikakor! Prinesel je tudi v Prekmurje še dovolj duševnih zakladov, je še svež in dobro ohranjen po duhu in po telesu. Res je, kakor pravi čisto sam: »Lasje in brki kažejo na starost, srce in duh pa sta mlada!« Kakor pred leti, tako je Po-